

MÜSBET HAREKET VE MEŞVERET

Müspet hareket, en kısa ifadesiyle “**yapıcı olmak**”, ortaya bir eser koymaktır. Menfî hareket ise bunun zıddı olup yıkıcı olma manasına gelir. Menfî, nefy edilmiş, sürülmüş demektir. Müsbeti ortadan kaldırmaya yahut ona zarar vermeye yönelik her hareket menfîdir.

Üstad, müspet hareket mektubunun ilk cümlelerinde bize birkaç mesajı birden verir.

“Asayîşi muhafazayı netice veren müspet iman hizmeti” ifadesi çok önemlidir. Demek ki, müspet hareket, iman hizmetinin bizzat kendisidir ve bu hizmet asayîşi muhafazayı netice vermektedir.

İman hizmeti müspet harekettir, çünkü böylece insanların kalplerine imanın yerleşmesine, kalplerde imanın sabit olmasına çalışılmaktadır. Bunun zıddı, küfür yolundaki gayretlerdir. Bunlar menfî harekettirler, çünkü bu çalışmalarda kalplerden imanı söküp atmak, o en büyük nuru söndürmek gayesi güdülmektedir.

Yaptığı iman hizmetiyle, insanların kalplerini ve akıllarını nurlandırmaya çalışan bir kişi, elbette **huzur ve güven ortamını bozucu davranışlardan da hassasiyetle kaçınır**. Nur hizmetinin tarihçesi, bunun sayısız örnekleriyle doludur.

Aynı paragrafta **vazife-i ilahiyeye karışmamak** da bir müspet hareket olarak takdim edilmiştir. Zira, müspet neticelere ancak böylece ulaşılabilir; aksi halde insan yanlış yollara girebilir, asayîşi bozucu davranışlarda bulunabilir.

Paragrafın sonunda, her türlü sıkıntılara sabır ve şükürle mukabele etmemiz ders verilir. Buna göre, sabır ve şükür de birer müspet harekettirler. Bunların aksi sabırsızlık ve şükürsüzlük olup birinde sabrın diğerinde ise şükürün nefy edilmesi söz konusudur.

Bu ölçüye göre, bütün hayırlar müspet, bütün şerler menfîdirler. Her bir hayırda ortaya faydalı bir sonuç konulmakta, şer ise bunu ortadan kaldırmakta, yok etmektedir.

O halde, ibadet müspet hareket, itaatsızlık menfî harekettir. Ahlâklı yaşamak müspet hareket, ahlâksızlık ise menfî harekettir.

Adalet müspet, zulüm menfîdir; bu ikincisinde adaletin ortadan kaldırılması söz konusudur.

Aynı şekilde, **muhabbet müspet, adavet menfîdir; ittifak müspet, ihtilaf menfîdir**.

Örnekler çoğaltılabilir.

Bir açıklama:

Üstad Mektubat'ta şöyle der:

“Biz kudsî hizmetimizde daima müsbet hareket ediyoruz. Fakat maatteessüf, her bir emr-i hayırda bulunan manileri defetmek vazifesi bizi bazan menfî harekete sevk ediyor. İşte bunun içindir ki ehl-i nifakın hilekârane propagandasına karşı, kardeşlerimi sabık üç nokta ile ikaz ediyorum. Onlara gelen hücumu def'e çalışıyorum...”(1)

Bu cümle üzerinde biraz durmak gerekiyor.

Üstad, ehl-i nifakın propagandalarına karşı Nur Talebelerini ikaz etmesini menfî hareket olarak vasıflandırıyor. Buradaki **menfî** kelimesi, **def-i şer** demektir. Savcıların asılsız isnatlarına karşı mahkemede yapılan müdafaalar da bu gruba girer. Her iki halde de müspet iman hizmetini engellemek isteyenlerin oyunlarının bozulmasına çalışılmıştır. Yani burada bir haksızlığın nefy edilmesi söz konusudur. **“Nefy-i nefy ispattır.”** kaidesine göre menfiyi nefyetmek de netice itibariyle, bir müspet harekettir.

Üstad'ın, müsbet iman hizmetinde harcayacağı vakti, def-i şer için harcamasını, menfî hareket olarak vasıflandırması bizim için önemli bir mesajdır. Zamanın çok iyi değerlendirilmesi, neticesiz tartışmalarla, gereksiz siyasi yorumlarla yahut malâyani şeylerle ömrün telef edilmemesi noktasında büyük bir ikazdır.

İstişare:

İstişareyi de müspet hareket grubunda saymak gerekir. Bunun zıddı olan, münferit hareketler ise menfîdirler. Çünkü bu ikincilerde, büyük bir hayrın oradan kalkması söz konusudur.

Allah'ın rahmeti cemaat üzerinedir. Cemaat namazı bunun açık bir örneğidir. Cemaate iştirak etmeyen bir kişi, cemaat sevabını kendi amel defterinden adeta nefyetmiş gibi olur. Yirmi yedi kat sevabın kaybı ise menfî bir sonuçtur.

Üstadımız, meşveret konusunda çok tahşidat yapmıştır. Mesela, Kastamonu Lahikasında şöyle der:

“Meşveret-i şer'iyeye ile reylerinizi teşettütten muhafaza ediniz. İhlas Risalesi'nin düsturlarını her vakit göz önünde bulundurunuz.

Yoksa, az bir ihtilaf bu vakitte Risale-i Nur'a büyük zarar verebilir.”(2)

Hutbe-i Şamiye’de geçen şu cümle, bu ifadelerin bir yönüyle açıklaması gibidir:

“Haklı şura ihlas ve tesanüdü netice verdiğinden, üç elif, yüz on bir olduğu gibi, ihlas ve tesanüd-ü hakiki ile üç adam yüz adam kadar millete fayda verebilir.”(3)

O halde, Üstadın İhlas Risalesindeki *“üç elifin ittihat ettiklerinde yüz on bir olması”* misali, ittihadın önemini vurgulaması yanında meşverete teşvik yönüyle de çok önemlidir. Münferit düşünen ve çalışan kişinin fikri isabetli de olsa, bu fikir tek başına kalan *“uzunca bir dik çizgiyi”* andırır. Bu kişi, fikirleri on yahut bir kıymetinde olan iki arkadaşıyla meşveret için bir araya geldiklerinde, ortaya çıkan yüz on birlik sonuçta her bir rakamın kıymeti, “bir” den yüze çıkar. Çünkü o üç tane “bir” rakamından hangisini çekerseniz geriye sadece on bir kalır. Demek ki, birler basamağında bulunan bir rakamın gerçek hizmeti yüzdür. Yüzler basamağında bulunan bir rakam, arkadaşlarıyla birlikte olmayı bırakıp kenara çekildiğinde, değeri yüzden bire düşer.

Aynı konuda geçen, **“omuz omuza verme”** ifadesi de çok önemlidir. Cemaat namazında olduğu gibi, burada da araya boşlukların girmemesi gerekir. Aksi halde, rakam okunmaz olur.

Aşağıdaki ifadeler de meşveretin önemi ve ittifakın lüzumu noktasında çok net mesajlar vermektedir:

“Müslümanların hayat-ı içtimaiye-i İslamiyedeki saadetlerinin anahtarı meşveret-i şer’iyyedir.”(4)

“Medar-ı niza bir mes’ele varsa, meşveret ediniz. Çok sıkı tutmayınız. Herkes bir meşrepde olmaz. Müsamaha ile birbirine bakmak şimdi elzemdir.”(5)

Hürmet ve Merhamet:

Nur Külliyyatında içtimaî hayatın iki mühim esasının hürmet ve merhamet olduğu

defalarca nazara verilir. Bunlar sarsılırsa, yahut ortadan kalkarsa yerini zulümlü ve zulmetli bir anarşi alır.

İman hizmetinin, bir vücudun azaları, yahut bir fabrikanın çarkları gibi yürümesi halinde bu hürmet ve merhamet hisleri de yerlerini bulurlar. Fakat, bir organın diğer organlara, yahut bir çarkın diğerlerine hükmetmeye kalkışması durumunda hürmet zedelenir, bunun sonucu olarak merhamet de yara alır.

Her işi uhdesinde tutmaya çalışmak, bir organın bütün vücuda hükmetme hevesine kapılması gibidir. Bir organ her işi yapamayacağı gibi, bir kişi de her konuda mütehassıs olamaz.

Vücudun azaları örneği çok yönüyle hikmet doludur. Buradan alacağımız ayrı bir ders de şu olabilir:

Her şahıs, bu iman ve Kur'an hizmetinin bünyesi içinde bir yerde muhafaza edilmelidir. Meselâ, beyin görevi yapamıyor diye kişiyi hizmet dışı bırakmak yerine, onu bu bünyede bir başka görevde çalıştırmak gerekir. Bunu başarabilenlerin hizmetleri genişler ve yükselir. Aksi halde hizmet çok dar bir kalıba sıkıştırılmış olur. Halbuki Bediüzzaman, Nur hizmetinin dairesini geniş tutmuş, ana hatlarıyla talebe, kardeş, dost diye üç ayırmış, talebenin de yine birçok şubeleri olduğunu nazara vermiştir. **"Talebe"** dairesinin birçok şubeleri olması gösteriyor ki, kardeş ve dost dairelerinin de yine birçok şubelere olacaktır.

Tek tip nur mensubu olmayacağına bir örnek de yukarıda değindiğimiz **fabrika misalinde** vardır. Çatısından, penceresine, motoruna, çivisine kadar nice şeyler bir araya gelmiş ve bir fabrika olmuşlardır.

İstidat ve kabiliyetler parmak izleri gibi farklılık gösterirler. Mesak ve mezak meselesi Nur dairesindeki farklı hizmet yolları için de geçerlidir. Kur'andan, birbirinden farklı birçok hak meşrepler çıktığı gibi, Nur hizmetinde de temel esaslarda birleşmiş bir çok farklı hizmet telakkileri çıkabilir ve çıkmıştır da. Önemli olan, farklı organların aynı ruhun emrinde çalışmalarıdır. Bu ruh, bir şahs-ı manevidir.

İman hizmetinin ruhu, **"ferid"** makamına mahzar olan şahs-ı manevidir. Her nur talebesi o şahs-ı manevinin bir azasıdır.

Ruhun o harika yaratılışı da meselemiz açısından çok önemlidir. Bilindiği gibi ruh basittir, yani terkip değildir. Akıl, hafıza, hayal, sevgi, korku ve daha nice hissiyat, sanki şahsî varlıklarını bir şahs-ı manevi içinde eritmiş ve tek bir varlık olarak ortaya çıkmışlardır.

İttifak, ama nasıl?

Mazide, bazı kişiler kendilerine, *"bütün İslamî hizmet gruplarını birleştirme ve aralarındaki farklılıkları giderme"* gibi bir görev yüklemişlerdi. Bilmiyorlardı ki,

“Meşreblerde ittifak lazım olmadığı gibi caiz de değildir.”

Bunun gibi, Nur cemaati içindeki değişik hizmet tarzlarını birleştirmeye çalışmak da en azından gereksiz ve sonuç itibariyle boş bir teşebbüstür. Muhtaçların büyük çoğunluğuna henüz ulaşamadığımız bir ortamda, böyle şeyleri medar-ı bahis yapmak, en azından, zaman kaybıdır. Muhabbet ve uhuvvet hislerine vereceği zarar ise çok daha büyüktür.

Bu tip tartışmalarda, birlik ve beraberlik çağrısına herkesten müspet cevap gelir. Ama uygulamada, her meslek ve meşrep sahibi ister ki diğerleri kendi etrafında birleşsinler. Halbuki, **ittifak başka, iltihak daha başkadır**. İttifak gayede olur. Vesilelerde ittifak inhisar zihniyetine yol açar; bu da Üstadın ifadesiyle hubb-u nefisten gelmektedir.

Usul ve tarz farklılığının bir müsbet ihtilaf olarak görülmesi ve rahmeti netice vereceğinin ümit edilmesi bize çok şey kazandıracaktır.

Farklı hizmet usullerinin bir problem kaynağı olmamasının en güzel ve mücerrep yolu meşverettir. Meşveret, ortak atmosferdir. Herkes onun içinde yürür, koşar ve uçar; kimse diğerinin hareketini tenkit etmez ve engellemez.

Dipnotlar:

- (1) bk. [Mektubat, Yirmi Dokuzuncu Mektup, Altıncı Risale.](#)
- (2) bk. [Kastamonu Lahkası, \(152. Mektup\)](#)
- (3) bk. [Hutbe-i Şamiye.](#)
- (4) bk. [age., Altıncı Kelime.](#)
- (5) bk. [Kastamonu Lahikası, \(149. Mektup\)](#)